

De Tweede Wereldoorlog in de Hoven

Door Jan Kreijenbroek

Onder vuur

Vrijwel gelijktijdig met het oostelijk stadsgedeelte komt ook de Hoven onder vuur te liggen. Enkele gezinnen nemen het zekere voor het onzekere en trekken naar elders. Voor degene die blijven geldt dat niet ieder huis een goede kelder en dus schuilplaats heeft. Daarom wordt ook hier geïmproviseerd. Eigen gemaakte schuilgelegenheden in de tuin of onder de betonnen keukenvloer zijn ook hier de meest gekozen oplossingen.

Kinderen

Veel mensen hebben er bijna twee weken in doorgebracht en zijn al die tijd niet uit de kleren geweest. [...] Hoewel het voor niemand leuk is zal het duidelijk zijn dat vooral de kinderen zich stierlijk verveelden. Omdat toiletten niet altijd bereikbaar zijn worden po's en dergelijke achter de hand gehouden.

In het donker

Om zich te kunnen opfrissen en om wat te drinken te hebben worden emmers met water klaargezet. Elektrisch licht is er niet. Men moet zich behelpen met kaarsen en carbidlampen. Eten is ook hier een probleem.

Gelukkig heeft bakker Boers nog brood al smaakte dat niet bijzonder goed. Van de vuurpauzes wordt door sommigen gebruik gemaakt om het te halen.

Roggebrood

Eén familie heeft geluk. Een Rotterdammer heeft een deel van het

roggebrood, dat hij op diverse plaatsen in de Achterhoek heeft kunnen ruilen tegen goederen die hij bij zich had, bij hen achtergelaten. Dit komt goed van pas evenals de snijbonen die nog in het zout zitten. Bij het koken van dit laatste komt er rook uit de schoorsteen. Als dat door één van de strijdende partijen gezien wordt, wordt de schoorsteen eraf geschoten. [..]

Na de Bevrijding van Zutphen

Na de Bevrijding van de stad neemt het artillerievuur alleen nog maar toe en daarmee de spanning onder de bewoners en verdedigers. Het zijn vooral SS-ers die daar last van hebben. De oudere Wehrmachtsoldaten daarentegen zijn blij dat de oorlog bijna voorbij is. Eén van hen een oudere Oostenrijker krijgt van een bewoner van de Hoven, de aannemer Boersbroek, toestemming bij hem in de schuur onder te duiken. Direct na de Bevrijding laat hij zich krijgsgevangen maken. [..]

Op de bakfiets

Omdat eerst de stad onder vuur ligt en later de verbinding verbroken is kunnen gewonden en zieken niet naar het ziekenhuis gebracht worden.

Deze worden nu per bakfiets naar de Beele in Voorst gebracht. Dat is echter niet eenvoudig, door de beschietingen duurt die tocht soms erg lang. Om de zelfde reden kunnen doden ook niet op de Zutphense begraafplaats begraven worden. Dat gebeurt in Brummen en Voorst. Enkelen zijn later als nog naar Zutphen overgebracht.

Loopgraven

De loopgraven in de Hoven zijn voor een deel gegraven door Russische krijgsgevangenen. Deze lopen vanaf het einde van de Weg naar Voorst in de richting van de kruising van de spoorbanen. Aan de andere kant in de buurt van de Molenweg via de Baankstraat naar de dijk en andere kant weer verder door de uiterwaarden. Vanuit die stellingen wordt regelmatig geschoten op alles wat beweegt en wordt het de Bevrijders soms knap lastig gemaakt. Door de lengte en vele vertakkingen kunnen de verdedigers zich er ook door terugtrekken.

Naderende Canadezen

Bij de nadering van de Canadezen openen de Duitsers het vuur op hen. Daardoor komt de Weg naar Voorst onder vuur te liggen waarbij enige panden totaal vernield worden. Daarbij zijn nogal wat doden en gewonden te betreuren. Omdat transport niet mogelijk is wordt een kelder aan de Weg naar Voorst een tijdelijke opvang ingericht. De gewonden worden daar zo goed mogelijk geholpen.

Alex bedankt!

Een inwoner besluit te proberen naar de Canadese linie te komen. Dat lukt en een Canadees Rode Kruis voertuig gaat met begeleidend personeel mee. Ondanks vuur van de Duitsers lukt het de gewonden naar de steenfabriek over te brengen waar de Canadezen een verbandpost hebben ingericht. Na de Bevrijding, op 13 juli 1945, plaatsen een elftal families een advertentie waarin ze met name de heer Alex Kampherbeek bedanken voor de hulpverlening.

De deels verwoeste Spoordijkstraat in De Hoven

De eerste Canadese tank

In de middag van 14 april verstomt plotseling het granaatvuur en maakt plaats voor geweer- en artillerievuur. Kelderbewoners zien door een rooster even later de eerste Canadese tank de Baankstraat in rijden. Deze wordt verderop in die straat getroffen door het vuur van jonge, fanatieke SS-ers waardoor de tank van de weg raakt.

Fanatieke SS-ers

De vergelding laat niet lang op zich wachten. De Canadezen denken dat het projectiel is afgeschoten uit een boerderij en nemen deze onder vuur met een vlammenwerper. De aan hun touwen rukkende in doodsnood

verkerende koeien zijn duidelijk te horen. De tanks worden gevolgd door de Canadese Infanterie die de jonge fanatieke SS-ers uitschakelen. De Duitse hoofdmacht heeft zich dan al teruggetrokken in de richting Brummen gevolgd door de tanks van de bevrijders.

Wrede SS-ers

Pas dan kan hulp geboden worden aan het vee in de brandende schuur. Getracht wordt nog zoveel mogelijk dieren in een weiland te drijven. Als men daar mee bezig is geven de Duitsers plotseling nog een salvo af. Een granaatsplinter treft een helper dodelijk. [...] Als het vuren verder afneemt wagen de mensen zich weer op straat hoewel het al donker begint te worden. In de buurt van de afgebrande boerderij worden de gewonde dieren geslacht en voor een klein bedrag aan de burens verkocht.

Veel doden

Aangezien er in de verte nog geschoten wordt brengt een deel de nacht nog in de kelder door. De volgende dag delen de Canadese troepen witbrood uit. Ook in de Hoven zijn verschillende panden verwoest tijdens de gevechten en zijn er veel doden te betreuren. Evenals in de stad worden ook hier de zogenaamde “moffenmeiden” kaal geschoren.

De Openbare school die door de Duitsers is gebruikt kan best een grondige schoonmaakbeurt gebruiken. Daarvoor worden geïnterneerde NSB-vrouwen gebruikt.

De Hoven 14 april bevrijd

Om precies 17.00 uur gaat de vlag op het Stadhuis in top als teken dat de hele Gemeente Zutphen bevrijd is. De Bevrijding heeft aan ongeveer 60 bewoners van de gemeente Zutphen het leven gekost. Maar het gevaar is nog niet geweken. In de middag van zondag 15 april worden verschillende delen van de stad getroffen door Duitse granaten uit een tank bij Voorst. Inslagen zijn er onder andere in het Sint Walburgisziekenhuis en het Belastingkantoor aan de Zaadmarkt. [Vaak werden deze wrede beschietingen verricht door inmiddels dronken Duitse soldaten....]